

OPERATSIYADAN KEYINGI ASORATLARNI OLDINI OLIH USULLARI

Boyqobilov Soatmurod Shuxrat o'g'li – Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Morfologik fanlar kafedrası o'qituvchisi.

E-mail: soatmurod_boyqobilov@tues.uz
<https://orcid.org/0009-0007-8029-8984>

Habibullayev Maxmud Bahrom o'g'li
maxmudhabibullayev18@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-5727-1375>

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Tibbiyot fakulteti talabasi

Odiljonov Ozodbek Odiljon o'g'li
Odiljonnorkulov0@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0000-4932-4354>

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Tibbiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya: Operatsiyadan keyingi asoratlar bemorlar salomatligi va reabilitatsiya jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu maqolada asoratlarning asosiy turlari, ularning oldini olish strategiyalari va profilaktik choralar tizimli tarzda ko'rib chiqilgan. Shuningdek, operatsiyadan keyingi infeksiyalar, qon ketishi, tromboz, jarohat joyining yallig'lanishi kabi murakkabliklar profilaktik yondashuvlar bilan samarali kamaytirilishi mumkinligi ilmiy jihatdan asoslangan. Maqola bemorlarning sog'lom va tez tiklanishini ta'minlashga qaratilgan klinik tavsiyalarni ham o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: operatsiyadan keyingi asoratlar, profilaktika, jarrohlik, reabilitatsiya, infeksiya oldini olish, tromboz, yallig'lanish

Abstract: Postoperative complications can negatively affect patient health and rehabilitation outcomes. This article systematically examines the main types of complications and their prevention strategies. It highlights that postoperative infections, hemorrhage, thrombosis, and wound

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI
JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI
2 - TOM, MAXSUS SON. 2026
14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

inflammation can be effectively reduced through preventive approaches. The study also provides clinical recommendations aimed at ensuring safe and rapid patient recovery.

Keywords: *postoperative complications, prevention, surgery, rehabilitation, infection prevention, thrombosis, inflammation*

Аннотация: *Послеоперационные осложнения могут негативно влиять на здоровье пациента и процесс реабилитации. В статье систематически рассматриваются основные виды осложнений и методы их предотвращения. Особое внимание уделяется профилактике послеоперационных инфекций, кровотечений, тромбозов и воспалений раневой поверхности. Также представлены клинические рекомендации, направленные на безопасное и быстрое восстановление пациентов.*

Ключевые слова: *послеоперационные осложнения, профилактика, хирургия, реабилитация, предотвращение инфекций, тромбоз, воспаление*

KIRISH

Operatsiyadan keyingi asoratlar bemorlarning sog'lig'i, tiklanish jarayoni va klinik natijalarga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan muhim tibbiy muammo hisoblanadi. Jarrohlik aralashuvlaridan so'ng turli xil murakkabliklar yuzaga kelishi mumkin, jumladan infektsiyalar, qon ketishi, tromboz, jarohat joyining yallig'lanishi, ichki organlarning shikastlanishi va boshqa postoperatsion holatlar. Ushbu asoratlar nafaqat bemorning hayot sifatini pasaytiradi, balki sog'liqni saqlash tizimiga qo'shimcha iqtisodiy va resursiyaviy yukni ham keltirib chiqaradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, postoperatsion asoratlar ko'pincha oldini olish mumkin bo'lgan holat hisoblanadi. Profilaktik choralar, jumladan antiseptik tadbirlar, qon ivishiga qarshi dori vositalari, fizioterapiya va bemorning individual tavsiyalariga rioya qilish jarrohlik natijalarini yaxshilashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu bilan birga, asoratlarni kamaytirish nafaqat klinik, balki psixologik va ijtimoiy jihatdan ham muhimdir, chunki uzoq muddatli murakkabliklar bemorning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi, ishga qaytish va ijtimoiy faoliyatini cheklashi mumkin. Postoperatsion asoratlarni oldini olishning samarali yondashuvlari klinik amaliyotda ko'plab tadqiqotlar bilan asoslangan. Ular jarrohlik oldidan, jarrohlik vaqtida va operatsiyadan keyingi davrda bemorlarni tizimli kuzatish, individual tavsiyalar berish va integratsiyalashgan profilaktik choralarni qo'llashni o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuvlar jarrohlik jarayonini xavfsiz qilish, tiklanish muddatini qisqartirish va murakkabliklar ehtimolini kamaytirishga qaratilgan. Kirish qismida shuni ta'kidlash zarurki, postoperatsion asoratlarning oldini olish faqat jarrohning malakasiga bog'liq bo'lmay, balki bemorning o'ziga xos xususiyatlari, tibbiy tarix, yosh, asosiy kasalliklar va turmush tarzi kabi omillarga ham bog'liqdir. Shu bois, zamonaviy klinik protokollar bemorlarni individual baholash va integratsiyalashgan yondashuvni qo'llashni o'z ichiga oladi. Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — operatsiyadan keyingi asoratlarning asosiy turlarini aniqlash, ularning oldini olish usullarini tizimli yondashuv bilan o'rganish va klinik tavsiyalar orqali bemorlarning tiklanish jarayonini optimallashtirishdir. Shu tarzda, bemorlarni xavfsiz reabilitatsiya jarayoniga yo'naltirish va postoperatsion murakkabliklarning yuzaga kelish ehtimolini kamaytirish ilmiy asosda amalga oshiriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

So'nggi yillarda operatsiyadan keyingi asoratlarni oldini olish masalasi tibbiyot sohasida katta e'tibor qozonmoqda. Xalqaro va mahalliy adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, postoperatsion murakkabliklarning paydo bo'lishi ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ular orasida jarrohlik turining murakkabligi, bemorning yoshi, asosiy kasalliklar, immun tizimining holati, shuningdek, jarrohlikdan oldingi va keyingi parvarishning sifati alohida o'rinni egallaydi. Masalan, Carney va Freedland (2017) tomonidan yurak jarrohligi bemorlarida postoperatsion infektsiya va trombozning yuqori xavfi qayd etilgan. Shu bilan birga, Penninx (2017) stress va psixologik holatning murakkabliklar rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi. Mahalliy tadqiqotlar ham shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston sharoitida postoperatsion asoratlarning oldini olishda individual bemor

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, MAXSUS SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

baholash, jarrohlilikdan oldingi tayyorgarlik, antiseptik tadbirlar va reabilitatsiya jarayonini tizimli tashkil etish muhim ahamiyatga ega (Raxmonova, 2018; Qo'ylanov va boshq., 2019). Bu tadqiqotlarda bemorlarning sog'lom tiklanishi va murakkabliklar ehtimolini kamaytirish uchun klinik protokollar va multidisiplinar yondashuvlar taklif etilgan. Metodologik jihatdan, ushbu ish adabiyotlarni tizimli tahlil qilish va amaliy klinik kuzatuvlar asosida tashkil etilgan. Tahlil jarayonida xalqaro jurnallardagi maqolalar, milliy klinik tavsiyalar va ilg'or tadqiqot natijalari solishtirildi. Adabiyotlar tahlili orqali postoperatsion asoratlarning asosiy turlari aniqlanib, ularni oldini olish usullari va profilaktik yondashuvlar tizimli tarzda o'rganildi. So'nggi 5–10 yil ichidagi xalqaro va milliy ilmiy maqolalar, klinik tavsiyalar va ekspert fikrlari o'rganildi. Bu orqali postoperatsion asoratlarning paydo bo'lish omillari va oldini olish strategiyalari aniqlangan. Turli tibbiy protokollar va reabilitatsiya jarayonlari taqqoslandi, samarali profilaktik choralar ajratib olindi. Jarrohlilikdan oldingi tayyorgarlik, operatsiya jarayoni va postoperatsion reabilitatsiya bosqichlarida bemorlar uchun tavsiya etilgan choralar o'rganildi va umumlashtirildi. Shu tarzda, adabiyotlar tahlili va metodologiya natijasida postoperatsion asoratlarni oldini olishda profilaktik yondashuvlarning samaradorligi, bemorlarni individual baholashning ahamiyati va multidisiplinar yondashuvning zarurligi ilmiy jihatdan asoslandi. Bu esa maqolani klinik va amaliy tibbiyot nuqtai nazaridan foydali qiladi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, operatsiyadan keyingi asoratlarni oldini olish uchun kompleks va tizimli yondashuv eng samarali hisoblanadi. Olingan ma'lumotlarga ko'ra, faqat jarrohlilik amaliyotini bajarish va standart parvarish bilan cheklanish murakkabliklarning yuzaga kelish xavfini sezilarli darajada kamaytirishga yetarli emas. Shu bois, jarrohlilikdan oldingi tayyorgarlik, antiseptik tadbirlar, postoperatsion monitoring, fizioterapiya va bemorning individual tavsiyalariga rioya qilish birgalikda qo'llanganda bemorlarning tiklanish jarayoni ancha samarali bo'ladi. Postoperatsion infektsiyalarni kamaytirish bo'yicha samarali strategiyalar aniqlangan. Bu yerga antiseptik ishlov berish protokollari, jarrohlilik maydonini steril saqlash va bemorning immun tizimini mustahkamlash usullari kiradi. Shu bilan birga, qon ketishi va trombozning oldini olishda antikoagulyantlar, siqish paypoqlari, jismoniy faollik va bemorning pozitsiyasini muntazam o'zgartirish kabi choralar samaradorligi yuqori ekanligi qayd etildi. Jarohat joyining yallig'lanishini kamaytirish uchun bemorning postoperatsion parvarishi va shifokor nazorati muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, yallig'lanish jarayonini oldini olishda davolash protokollariga muvofiq dorilarni qo'llash va bemorni sog'lom turmush tarziga yo'naltirish samarali natijalar beradi. Bemorlarning postoperatsion monitoring jarayonida tezkor diagnostika va kerakli choralarni qo'llash orqali asoratlar ehtimoli sezilarli darajada kamayadi. Metodologik tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, individual yondashuv va multidisiplinar hamkorlik postoperatsion asoratlarni oldini olishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Jarroh, hamshira, reabilitatsiya mutaxassisi va boshqa sog'liqni saqlash xodimlari o'rtasidagi samarali muloqot bemorning klinik holatini yaxshilashga, simptomlarni kamaytirishga va tiklanish muddatini qisqartirishga xizmat qiladi. Shu tarzda, tizimli va integratsiyalashgan yondashuv postoperatsion asoratlarni kamaytirish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, postoperatsion asoratlarni kamaytirishda tizimli va kompleks yondashuvning ahamiyati juda katta. Tadqiqot natijalariga ko'ra, faqat jarrohlilik amaliyoti va standart parvarish bilan cheklanish kasallik belgilarini vaqtincha kamaytirishi mumkin, ammo surunkali murakkabliklarni oldini olish yoki tiklanish muddatini sezilarli darajada qisqartirish yetarli bo'lmaydi. Shu sababli, jarrohlilikdan oldingi tayyorgarlik, antiseptik va profilaktik choralar, postoperatsion monitoring, fizioterapiya va individual tavsiyalarni uyg'unlashtiruvchi integratsiyalashgan yondashuv eng samarali strategiya hisoblanadi. Adabiyotlar tahlili va empirik kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, postoperatsion infektsiyalar, tromboz va jarohat joyining yallig'lanishi

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI
JANUBIY OROLBO‘YI TIBBIYOT JURNALI
2 - TOM, MAXSUS SON. 2026
14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

kabi murakkabliklar ko‘pincha oldini olish mumkin bo‘lgan holatlardir. Masalan, antiseptik ishlov berish protokollari, bemorlarning immun tizimini mustahkamlash choralari va jismoniy faollikni nazorat qilish murakkabliklar xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Shu bilan birga, individual yondashuvning ahamiyati ham alohida ta’kidlanadi, chunki bemorning yosh, asosiy kasalliklari va turmush tarzi postoperatsion tiklanish jarayonini belgilaydi. Multidisiplinar yondashuv ham muhim ahamiyatga ega. Jarroh, hamshira, rehabilitatsiya mutaxassisi va boshqa tibbiyot xodimlari o‘rtasidagi samarali hamkorlik postoperatsion asoratlarni kamaytirish, simptomlarni nazorat qilish va bemorning hayot sifatini yaxshilashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, postoperatsion monitoringning muntazamligi, tezkor diagnostika va kerakli profilaktik choralarning qo‘llanilishi kasalliklarning kechishini yumshatadi va tiklanish jarayonini tezlashtiradi. Muhokama davomida shuni ta’kidlash lozimki, postoperatsion murakkabliklarni oldini olish nafaqat klinik, balki psixologik va ijtimoiy jihatdan ham ahamiyatlidir. Bemorning ruhiy holatini hisobga olish, stressni kamaytirish va rehabilitatsiya jarayonida motivatsiyani oshirish operatsiyadan keyingi asoratlarning yuzaga kelishini sezilarli darajada kamaytiradi. Shu tarzda, tizimli, integratsiyalashgan va individual yondashuvlar postoperatsion asoratlarni samarali boshqarish va bemorlarning tez va xavfsiz tiklanishini ta’minlashda asosiy strategiya hisoblanadi

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, operatsiyadan keyingi asoratlarni oldini olish uchun kompleks va tizimli yondashuv eng samarali hisoblanadi. Faqat jarrohlik amaliyoti va standart parvarish bilan cheklanish bemorlarning tiklanish jarayonini yaxshilashga yetarli emas va murakkabliklarning yuzaga kelish xavfini to‘liq bartaraf eta olmaydi. Shu bois, jarrohlikdan oldingi tayyorgarlik, antiseptik va profilaktik choralari, postoperatsion monitoring, fizioterapiya va bemorning individual tavsiyalariga rioya qilishni birlashtiruvchi integratsiyalashgan yondashuv postoperatsion asoratlarni kamaytirish va tiklanishni tezlashtirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, postoperatsion infeksiyalar, qon ketishi, tromboz va jarohat joyining yallig‘lanishi kabi murakkabliklar ko‘pincha oldini olish mumkin bo‘lgan holatlardir. Ularni kamaytirishda antiseptik protokollar, bemorlarning immun tizimini mustahkamlash, jismoniy faollikni nazorat qilish va individual tavsiyalarni qo‘llash samaradorligi yuqori ekanligi aniqlangan. Shu bilan birga, multidisiplinar yondashuv — jarroh, hamshira, rehabilitatsiya mutaxassisi va boshqa tibbiyot xodimlarining hamkorligi — postoperatsion asoratlarni boshqarish va bemorning hayot sifatini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi. Shuni ta’kidlash lozimki, postoperatsion asoratlarni oldini olish nafaqat klinik, balki psixologik va ijtimoiy jihatdan ham ahamiyatlidir. Bemorning ruhiy holatini hisobga olish, stressni kamaytirish va rehabilitatsiya jarayonida motivatsiyani oshirish tiklanishni tezlashtiradi va murakkabliklarning yuzaga kelish xavfini pasaytiradi. Shu tarzda, tizimli, integratsiyalashgan va individual yondashuv postoperatsion asoratlarni samarali boshqarish va bemorlarni xavfsiz va tez tiklanishga yo‘naltirishda asosiy strategiya hisoblanadi..

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Khojimetov, D. Sh., M. F. Nishanov, and A. Kh. Babadjanov. "Prevention of the Development of Postoperative Complications and Their Treatment in the Surgery of Duodenal Purpose." International Journal of Multidisciplinary Research and Assessment, 2021. <https://ijmra.in/v4i11/35.php>
2. Xolmamatova, H. O., A. T. Sheraliyeva, and R. O. Tashmatova. "Operativ Tug‘ruqdan Keyingi Asoratlar." Tadqiqotlar.UZ, 2025. <https://scientific-jl.org/tad/article/view/5574>
3. "Surgical Care Improvement Project." Wikipedia. Accessed February 11, 2026. https://en.wikipedia.org/wiki/Surgical_Care_Improvement_Project
4. "Koronar Arteriyalarni Shuntlash Amaliyotidan Keyingi Rehabilitatsiya." International Journal of Science and Technology, 2025. <https://science-technology.uz/index.php/journal/article/view/114>

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI URGANCH FILIALI
JANUBIY OROLBO‘YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, MAXSUS SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

5. Aminova, M. N., O. G. Sobirov, and S. S. Rahmatullaeva. "Prevention of Infection in Surgery." International Journal of Alternative and Contemporary Therapy, 2024. <https://medicaljournals.eu/index.php/IJACT/article/view/135>
6. Ruxshona X. G'afforova. "Tug'ruqdan Keyingi Infektsiyalar: Oldini Olish va Davolash." Scientific-JL, 2024. <https://scientific-jl.com/obr/article/view/21821>
7. Bekmuratov, L. R., and Y. A. Ashrapov. "Improving the Effectiveness of Prevention and Treatment Methods for Inflammatory Complications after Complex Tooth Extraction." Medical Science of Uzbekistan, 2025. <https://fdoctors.uz/index.php/journal/article/view/175>

